



робили та продовжують робити чимало корисного для нашої суверенної нині держави, для хліборобської Черкащини.

Рецензентом даної серії книг виступив академік Національної академії наук України, голова Національної спілки краєзнавців України, Герой України Петро Тимофійович Тронько.

На сьогодні вже вийшли друком книги із згаданої вище серії, присвячені видатним людям таких регіонів Черкащини, як Лисянщина (д.і.н. М.І. Бушин), Чигиринщина (д.і.н. М.І. Бушин, к.і.н. В.М. Лазуренко), Золотоніщина та м. Золотоноша (д.і.н. М.І. Бушин, Ю.Ю. Ілляшенко), Корсунщина (д.і.н. М.І. Бушин, к.і.н. В.М. Лазуренко, Є.М. Стрижак), Чернобаївщина (д.і.н. М.І. Бушин, М.Л. Зеленько), Маньківщина (д.і.н. М.І. Бушин), Драбівщина (д.і.н. М.І. Бушин, А.І. Лисенко), Канівщина (д.і.н. М.І. Бушин, Л.М. Товстопят), Кам'янщина (д.і.н. М.І. Бушин, Н.Г. Кукса), три книги по місту Черкаси (д.і.н. М.І. Бушин, Є.П. Єрмілов), Монастирищина (д.і.н. М.І. Бушин, А.О. Бойко, І.І. Волошенко).

Серед видань суто аграрного напрямку членів Товариства в ЧДТУ: монографія „Заможне селянство України в умовах НЕПу” (2003 р.) кандидата історичних наук, доцента, заступника голови Ради НТІ-А Валентина Лазуренка; монографія „Село. Хліб. Гроші. Податкова політика радянської влади в українському селі в роки НЕПу” (2004 р.), автори якої – кандидати історичних наук, доценти Сергій Корношенко та Валентин Лазуренко; науково-популярне видання „Від роду до роду. Громадське життя і побут українського селянства у другій половині XIX століття” (2004 р.), автори якого – Валентин Лазуренко та Світлана Крохмаль; науково-популярне видання про українське чумацтво „Каравани українського степу” (2004 р.), автори якого Валентин Лазуренко та Юрій Вовкотруб; монографія Валентина Лазуренка „Куркуль чи господар? Селянська економіка як соціальна категорія” (2005 р.).

Члени осередку товариства в ЧДТУ регулярно публікують результати своїх наукових пошуків у часописі „Український селянин”, який видається з січня 2001 року. Члени осередку – постійні учасники роботи започаткованого на Черкащині вперше в історії незалежної України регулярних зібрань – Всеукраїнського симпозиуму з проблем аграрної історії.

Науковці ЧДТУ постійні учасники роботи секцій НТІ-А – „Секції проблем соціальної активності сільського населення”; „Секції гендерних проблем села”; „Секції давніх землеробських культур”, „Секції аграрної історії Черкащини”.

Як бачимо, за роки незалежності на Черкащині сформувався досить потужний колектив науковців-аграрників, який усвідомлює те, що сьогодні одним із важливих напрямків історико-аграрних досліджень є вивчення історичних форм ментальності, соціально-економічної та громадсько-культурної діяльності українського селянства. Без детального з'ясування цих проблем неможливо відтворити об'єктивну картину минувшини українського села, отримати правдиву наукову інформацію, придатну для використання на новому етапі буття українства.

Н.І. Земзюліна

## СЕКЦІЯ ГЕНДЕРНИХ ПРОБЛЕМ СЕЛА (ГЕНДЕРНОГО ПАРИТЕТУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА)

Особлива увага сьогодні надається гендерному просвітництву суспільства. Важливість та значимість цієї проблематики дозволяє розкрити нові підходи, глибини та суть тих змін, що відбуваються у сучасному соціумі. Впровадження та розкриття жіночих практик, що відображають символи жіночого досвіду, дають можливість нового бачення та спілкування, нових методологічних підходів та переосмислення відношення „чоловік – жінка”.

Закріплені в законодавстві України права і свободи жінок суперечать фактичному їхньому становищу у суспільстві. Високий освітній рівень жінок (кожна третя жінка має вищу освіту) практично не достатньо використовується в соціально-економічному та громадсько-політичному розвитку країни. В колишньому СРСР „уявна” рівність накладала потрібний тягар на жінку: виховання дітей, сім'я, робота. Ця проблема не вирішена і в Україні: рівність лише декларується, а не функціонує як у країнах Західної Європи. У нашому суспільстві існує жорстка патріархатна субординація та розподіл ролей. „Суспільство, в якому відсутня рівність чоловіків і жінок, інакше, як хворим чи недорозвинутим, не назвеш. Патріархат нищівно впливає на ментальність, культуру, спотворює її, робить однобокою, неповноцінною, провінційною, хуторянською, нарешті, дидактично-фальшивою. Навіть під маскою оспівування така культура несе в собі глибинні структури зневаги до жінки, апологію її експлуатації, в тому числі й насамперед сексуальної” [1, 26].

Концепція організації, яка б займалася дослідженням минулого та сучасного українських жінок, формувалася впродовж років. Майбутні члени секції входили до складу різних жіночих громадських організацій і бачили реальну необхідність формування гендерного паритету шляхом боротьби з відсталими поглядами на роль і місце жінки у суспільстві, протидії віджилим традиціями та забобонами, що орієнтують жіноцтво на підлегле становище.

Секція гендерних проблем села (гендерного паритету українського суспільства) Наукового товариства істориків-аграрників була створена у 2003 р. і як його структурний підрозділ має на меті проведення досліджень із історії соціального розвитку жіноцтва та сприяння формуванню шанобливого ставлення громадськості до жіночого загалу українського села. Розпочавши роботу, члени секції зрозуміли, що проблеми жінок, мешканок сільської місцевості, далеко виходять за рамки села, тому на черговому, ювілейному засіданні (квітень 2010 р.) було прийнято рішення, відповідно до спектру діяльності, переіменувати секцію з гендерних проблем села на секцію гендерного паритету українського суспільства.

Секція працює як громадське утворення – підрозділ НТІ-А – та як університетська проблемна наукова група. Викладачами – членами секції розроблено навчальний курс „Теоретико-



методологічні та соціокультурні засади гендерної політики в Україні”, який читається на старших курсах Інституту історії і філософії Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького. Засаднича ідея його розробки – сприяння остаточному подоланню суто біологічного бачення ролей жінки в українській культурі і соціумі та доведення недоцільності андро-центричної репрезентації історії українського суспільства. Пропонований курс має міждисциплінарний характер і розкриває аспекти, що належать до соціальної історії, культурології, антропології, етнопсихології, історичної демографії, лінгвістики та ін.

Члени секції також здійснюють наукові розробки як у сфері історичної науки, так і права, соціології, культурології та ін. Весь спектр результатів їхньої діяльності відображено у наукових публікаціях, з якими можна ознайомитися у провідних вітчизняних виданнях, тематиці кандидатських та докторських дисертацій, монографічних працях.

Спільним науковим проектом членів секції стало проведення досліджень зі встановлення соціальних характеристик (соціального портрета) українки в ХХ ст., відтворення у науковій та популярній літературі конкретних жіночих долей у буремних подіях нашої історії. Члени секції розпочали збір матеріалів про повсякденне життя жінок центральних областей України. До проекту долучилася молодь – студенти та й просто небайдужі громадяни, яким болить пам’ять про обездолених матерів. Проект на початковій стадії розробки, але якість та об’єм зібраного матеріалу свідчать про його пізнавально-виховну та наукову значимість. Підтвердженням цього є створення на базі корпусу історичних пам’яток, зібраних секцією, Музею аграрної історії Наддніпрянської України ХІХ – ХХ ст.

Значне місце в роботі секції займає створення науково-довідкових видань. Серед доробків цього напрямку діяльності став бібліографічний покажчик “Гендерні студії у фондах наукових бібліотек м. Черкас”, перша частина якого вийшла в 2007 році, наступну очікуємо в 2010-му. Метою видання є популяризація гендерних досліджень серед науковців, студентів та громадськості, надання допомоги учнівській і студентській молоді та спеціалістам у галузі гуманітарних проблем у їхній навчальній та професійній роботі, опануванні гендерною проблематикою.

Секція співпрацює з іншими жіночими науковими структурами – жіночими центрами у Львівському та Харківському університетах, здійснює обмін досвідом з представниками Московського жіночого центру (Російська Федерація). Налагоджено співпрацю з громадськими молодіжними організаціями гендерного спрямування. Дякуючи цим контактам, члени секції беруть активну участь у роботі тренінгів з питань жіночої соціалізації (Київ, Одеса, Чернігів). Традиційною для членів секції стала участь у роботі круглих столів, що проводяться різними державними та громадськими організаціями і присвячені проблемам насилля в сім’ї та суспільстві. Під час проведення круглих столів члени секції виступають з доповідями з різних питань захисту прав дітей та жінок. Актуалізація толерантності як органічної поваги до свободи іншого призводить до світоглядних змін

патріархатного суспільства, культивуються нові стосунки між чоловіками та жінками [4]. Потреба в їх теоретико-методологічному осмисленні пов’язана із встановленням в Україні громадянського суспільства.

У складі секції працюють доценти Н.І. Земзюліна, І.М. Лубко та О.З. Силка, викладачі Ю.В. Вагрушкіна, В.К. Мотуз, М.В. Захарченко. У реалізації ряду проектів беруть участь доценти О.О. Драч і Л.І. Синявська та співробітник профспілки ЧНУ О.М. Новікова. Керує секцією доцент Н.І. Земзюліна.

Секція гендерних проблем села (гендерного паритету українського суспільства) Наукового товариства істориків-аграрників запрошує усіх зацікавлених та небайдужих до співпраці.

1. Павличко С. Фемінізм як можливий підхід до аналізу української культури // *Фемінізм*. – К.: Основи, 2002.
2. Бовуар де С. Друга стаття: В 2 т. – К.: Основи, 1994. – Т. 1.
3. Жеребкіна І. Феміністська теорія 90-х років: проблеми та парадокси репрезентації жіночої суб’єктивності // *Філософська думка*. – 2000. – № 6.
4. Табачковський В. Гуманізм та проблема діалогу культур // *Філософська думка*. – 2001. – № 1.

**В.М. Мельниченко**

### СЕКЦІЯ З АГРАРНОЇ ІСТОРІЇ ЧЕРКАЩИНИ

Свою роботу Секція аграрної історії Черкащини Наукового товариства істориків-аграрників будує з усвідомленням того, що Черкащина здавна відома як край давньої і самотньої культури аграрного виробництва. Основу практичної роботи членів секції складають наукові дослідження різних проблем аграрної історії регіону з наступним виданням монографічної літератури та публікації статей в наукових збірниках та періодичній пресі. Значну увагу приділено науково-просвітницькій роботі.

Серед наукових праць членів секції останнього часу – монографії „Селянство Полудневої Київщини в ХVІ – середині ХVІІ ст. Студії з етносоціальної історії” (2006) К.В. Івангородського та „Культурно-освітня сфера українського повоєнного села за матеріалами центральних областей УРСР (1943 – 1950 рр.)” (2009) В.М. Мельниченка (у співавторстві).

Важливе значення у започаткуванні системного вивчення аграрних проблем давньої історії Черкащини мало видання монографії члена комісії А.Ю. Чабана „Середнє Подніпров’я” (1999) та низки наступних праць з проблем комплексного дослідження цього регіону. За його активної участі здійснено видання відтвореної з авторського макету праці А.Ю. Кримського „Звенигородщина. Шевченкова батьківщина з погляду етнографічного та діалектичного” (2009), в якій відображено особливості народної культури і побуту сільського населення краю. А.Ю. Чабан – автор передмови „Невідомий Кримський” до цього унікального видання.

Тема аграрної історії Черкащини знайшла відображення в публікаціях членів секції у фахових виданнях та збірниках наукових праць. Зокрема, К.В. Івангородський в журналі „Український селянин” опублікував низку статей – „Специфіка аграрної економіки Середнього Подніпров’я в ХVІ